

https://www.researchgate.net/publication/353117329_CHAPTER_23_Forced_Migrants_and_Atrocity_Crimes

8. Rome Statute of the International Criminal Court. International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RS-Eng.pdf>

9. Elements of Crimes. International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Elements-of-Crimes.pdf>

Мелех Богдан Володимирович

*кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри права
Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького*

Коваль Ростислав Ігорович

*здобувач вищої освіти факультету громадського розвитку та здоров'я
Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Повномасштабна війна, яку розв'язала російська федерація на території незалежної України 24 лютого 2022 року внесла свої корективи у життя кожного українця. Серед цивільного населення все більше набуло актуальності питання щодо захисту життя, здоров'я себе і своїх близьких. Зросла увага населення щодо прийняття закону про легалізацію зброї. Так, 23 травня 2022 року Соціологічна група «Рейтинг» оприлюднила результати одинадцятого загальнонаціонального опитування «Особиста свобода, безпека та питання зброї». Головний висновок — під час війни кількість громадян, які підтримують надання цивільному населенню права на володіння вогнепальною зброєю, зросла вдвічі [2].

Міністерство внутрішніх справ ініціювало опитування через застосунок Дія щодо обігу зброї в Україні. У голосуванні взяло участь понад 1,7 мільйона осіб, з яких: 59% - за те, що пістолети можуть мати всі громадяни, які

дотримуються вимог закону, та можуть вільно носити їх у громадських місцях; 22% - за те, що пістолети категорично не мають бути в обігу серед цивільного населення; 19% - за те, що пістолети можуть мати всі громадяни, які дотримуються вимог закону, але використовувати їх можуть лише в тирах чи на стрільбищах (носити зброю з собою заборонено) [1].

В Україні, проблема легалізації зброї в науковій літературі ґрунтовно розглянута. Цьому питанню присвятили, зокрема такі вчені: О. Бокій, А. Благон, В. Гуменюк, А. Долгополов, Д. Корецький, А. Корнієць, А. Кофанов, І. Кузнєцова, О. Піджаренко, Б. Ринажевський, М. Федоров, О. Фролов, Е. Шелковникова. Особливу увагу цій проблематиці приділена увага в монографії С. Діденко «Адміністративно-правове забезпечення обігу і застосування зброї в Україні» [4].

Як відомо, питання легалізації зброї підіймалось не одне десятиліття. Так, дискусія про те, кому та за яких умов можна дозволяти використання вогнепальної зброї активно розпочалась після 2014 року, коли росія розпочала свою загарбницьку війну проти України, і, відповідно, збільшилась кількість нелегальної зброї, яка розповсюдилась серед цивільного населення.

У лютому 2021 року, Центр безпекових досліджень «СЕНСС» опублікував промовисті результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». Дослідники проаналізували 1591 подію, пов'язану з незаконним обігом та використанням зброї. У 93% випадків дослідники змогли ідентифікувати зброю та/або її кількість за повідомленнями з відкритих джерел. У звіті вони наголошують, що незаконну зброю переважно виявляють під час розслідувань злочинів. Найчастіше незареєстровану зброю використовують під час конфліктів на дорогах, а також у родинних чи між сусідами [2].

Перед повномасштабним вторгненням РФ, 23 лютого 2022 року Верховна Рада України ухвалила проєкт Закону України «Про обіг цивільної вогнепальної зброї» та пов'язаний із ним проєкт закону про внесення змін до Кримінального кодексу України і Кодексу України про адміністративні

правопорушення. Однак, на думку багатьох правників, даний проєкт є дуже суперечливим та не відповідає сподіванням суспільства. Зокрема, законопроєктом, з одного боку, надається право на придбання у власність короткоствольної вогнепальної зброї (пістолетів, оскільки придбання та використання револьверів забороняється), але з іншого – такі можливості надані лише обмеженій групі громадян (спортсменів) і фактично лише для використання для занять спортом, а не для самозахисту, оскільки зберігання такої зброї передбачено лише в стрілецькому тирі або на стрільбищі; надання травматичної зброї пропонується обмежити; транспортування зброї має відбуватися з розрядженими магазинами, що унеможливило застосування зброї під час необхідної оборони. Однак, все ще існує сподівання, що не зважаючи на це, до другого читання законопроєкт зміниться в умовах воєнного стану і законодавець внесе зміни, яких очікує суспільство.

Як показує міжнародний досвід легалізації зброї, попри усі побоювання у настроях суспільства легалізації зброї несе позитивний результат, оскільки злочинці бояться ризикувати та нападати на інших осіб, адже не впевнені у відсутності в них зброї для самозахисту. Світовими лідерами у володінні населенням вогнепальною зброєю є такі спокійні країни, як Швейцарія та Фінляндія з показником від 45 до 88 одиниць цивільної вогнепальної зброї на 100 осіб. Так, після впровадження права на носіння цивільної зброї у Прибалтиці, Грузії та Молдові вулична злочинність впала на 50-70% лише протягом року. Водночас введення обмежень у Великій Британії призвело до збільшення кількості злочинів на 88 % [5, С. 76].

Ті ж, хто проти легалізації зброї в Україні, аргументують це тим фактом, що народ України просто не готовий: ні морально, ні фізично. Однак, останні події показали у розсудливості українського народу та здатності до раціонального використання зброї задля захисту своєї Батьківщини. Варто пригадати початок повномасштабної агресії РФ, коли влада України вдалась до радикальних, раніше не використовуваних засобів, а саме роздала вогнепальну зброю цивільному населенню у межах реалізації положень ст. 65

Конституції України, згідно з якими захист Батьківщини, її незалежності та територіальної цілісності є обов'язком громадян України [3].

У перші дні повномасштабної війни МВС спільно з членами профільного парламентського комітету розробили законопроект «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», який надалі був ухвалений Верховною Радою України та набрав чинності 7 березня 2022 року.

Законом передбачено право цивільним особам у період дії воєнного стану отримати вогнепальну зброю і боєприпаси до неї для відсічі та стримування збройної агресії російської федерації та/або інших держав, а також обов'язок повернути таку зброю органам поліції впродовж 10 днів після припинення або скасування воєнного стану. Важливою нормою закону є те, що цивільні особи не несуть відповідальності за застосування отриманої вогнепальної зброї проти осіб, які чинять збройну агресію проти України. Суть законопроекту цілком відповідає умовам воєнного стану, інтересам українського народу, суверенітетові України та ґрунтується на загальновизнаних принципах міжнародного права.

Таким чином, варто зазначити, що державне регулювання легалізації зброї та її науковий супровід є актуальним питанням, враховуючи сумні реалії сьогодення. Досить дивним є те, що в Україна, яка понад вісім років воює за свою незалежність залишається фактично єдиною державою в Європі, де відсутній спеціальний нормативно-правовий акт, який буде регулювати доступ цивільного населення до вогнепальної зброї. Законодавець повинен привести вітчизняне законодавство до норм міжнародного права, зокрема, до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї.

Джерела:

1. Драп'ятий Б. Чого очікувати від ухвалення законопроекту про зброю?. Дзеркало тижня / Mirror Weekly. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/choho-chekati-vid-ukhvalennja-zakonoproektu-pro-zbroju.html> (дата звернення: 10.11.2022).

2. Зброя для українців: кризь тривалу дискусію до виваженого рішення. VoxUkraine Вокс Україна» » – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/zbroya-dlya-ukrayintsiv-kriz-tryvalu-dyskusiyu-do-yyvazhenogo-rishennya/> (дата звернення: 10.11.2022).
3. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 10.11.2022).
4. Правові аспекти легалізації обігу та застосування цивільними особами вогнепальної зброї для відсічі збройної агресії Російської Федерації. Зарубіжний науковий журнал «Krakowskie Studia Małopolskie». 2022, № 3 (35). С. 102-121.
5. Публічна адміністрація та адміністративне право в сучасних умовах : матеріали круглого столу (23 квітня 2014 р.) [Текст]. – К. : Нац. акад. внутр. справ. 2014. 92 с.

Veronica Horielova

*associate professor, associate professor of the Department of State and Legal
Disciplines «KROK» University of Economics and Law*

MORAL AND LEGAL FIELD OF ADVOCACY IN CONDITIONS OF ARMED CONFLICT

Advocacy represents two interconnected and indivisible spheres of moral and legal. If the legal basis for the activities of the Ukrainian Bar is several normative legal acts, where, under the Constitution of Ukraine [1], the Law of Ukraine «On Advocacy and Bar Activities» [2] serves as a special source, then in the field of moral norms and prescriptions, the Rules of Bar Ethics, which establish the system of evaluation criteria, are in force ethical aspects of a lawyer's behavior [3]. But can there be any exceptions in conditions of armed conflict?

Here we will look at two criteria: on the one hand, there are no «special requirements» in the activities of a lawyer in the conditions of an armed conflict, but